

MUZIEJININKŲ MOKYMAI 2017–2018 METAIS

Nuo 2009 m. Lietuvos dailės muziejuje veikiantis Lietuvos muziejų informacijos skaitmeninimo ir LIMIS centras (LM ISC LIMIS) yra atsakingas už skaitmeninimo procesų Lietuvos muziejuose koordinavimą bei skaitmeninimo informacijos sklaidą Lietuvoje ir užsienyje. Siekdamas didinti muziejuose dirbančių skaitmeninimo specialistų kompetencijas, LM ISC LIMIS organizuoja mokymus, paskaitas, seminarus ir kitus renginius kultūros paveldo objektų skaitmeninimo temomis.

Kiekvienais metais į skaitmeninimo veiklas įsijungia vis daugiau muziejininkų, daugėja naujų darbuotojų arba senus pakeičia nauji, todėl 2017–2018 m. LM ISC LIMIS rengė jau tradiciniais tapusius, bet aktualius ir tarp muziejininkų populiarius mokymus „Muziejuose saugomų objektų fotografavimas“, „Skaitmeninių vaizdų parengimas saugojimui ir sklaidai“, „Muziejininkų mokymai dirbti su LIMIS“. Taip pat buvo surengti nauji mokymai „Rinkinių apskaita naudojant LIMIS“, kuriuose kolegos iš Lietuvos jūrų muziejaus, Šiaulių „Aušros“ muziejaus ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus pristatė šių muziejų patirtį vykdant kompiuterizuotą rinkinių apskaitą naudojant Lietuvos integralią muziejų informacinę sistemą (LIMIS).

Mokymai vyko įgyvendinant projektą „Muziejininkų, dirbančių kultūros paveldo objektų skaitmeninimo srityje, mokymai“, kurį iš dalies finansavo Lietuvos kultūros taryba.

Mokymai „Muziejuose saugomų objektų fotografavimas“

Šiuose mokymuose Lietuvos dailės muziejaus (LDM) fotografas Antanas Lukšėnas muziejininkus supažindino su fotostudijos įrengimo principais, fotografavimui naudojama įranga, plokštuminių (tapyba, akvarelė, pastelė, grafika, piešiniai, fotografija, tekstilė ir kt.) ir erdvinių (skulptūra, baldai, buities daiktai ir kt.) eksponatų

fotografavimo taisyklėmis. Fotografas taip pat pristatė rekomenduojamus naudoti skaitmeninių vaizdų formatus (RAW, TIFF, JPEG), paaiškino jų ypatybes ir naudojimo tikslus. Teoriniuose ir praktiniuose užsiėmimuose A. Lukšėnas mielai dalijosi ilgamete LDM eksponatų fotografavimo patirtimi, profesionaliai ir suprantamai aiškino fotoaparato parinktis, kurias naudojant pasiekama geriausia kokybė, spalvų valdymo įrankių paskirtį, kaip parinkti šviesos kritimo kampą, kaip fotografuoti eksponatus fotografavimui nepritaikytose patalpose, kodėl svarbu fiksuoti signatūras ir kitas muziejinių eksponatų fotografavimo subtilybes. Tiek pradedantiesiems, tiek jau turintiems tokio darbo patirties jis suteikė daug naudingų patarimų, kaip fotografuoti sudėtingesnius eksponatus, pvz., turinčius blizgų paviršių, kūrinius giliuose rėmuose, objektus su iškilium paviršiumi (bareljefus, medalius, monetas).

Iš viso surengta 10 dviejų dienų mokymų. Jie vyko Lietuvos dailės muziejuje (Didžioji g. 4, Vilnius).

Mokymai „Skaitmeninių vaizdų parengimas saugojimui ir sklaidai“

Mokymus „Skaitmeninių vaizdų parengimas saugojimui ir sklaidai“ vedė Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos Grafinio dizaino katedros lektorė, knygų dailininkė Rūta Mozūraitė. Ji supažindino su populiariausia ir daugiausia galimybių skaitmeniniams vaizdams apdoroti teikiančia programa *Adobe Photoshop*, šios programos priedu *Adobe Camera RAW* ir keliomis nemokamomis vaizdų apdorojimo programomis, pvz., *GIMP* ir *Affinity Photo*.

Mokymų dalyviai atliko daug praktinių užduočių, kurios padėjo išmokti nustatyti vaizdų parametrus (skiriamąją gebą, spalvinę erdvę, spalvinį gylį, vaizdo dydį), ištiesinti kreivai nufotografuotus vaizdus, retušuoti nešvarumus, pašalinti nereikalingas detales, koreguoti per šviesius ar per tamsius vaizdus, patikslinti nufotografuoto ar nuskenuoto objekto spalvas, sukurti šešėlių, paryškinti detales, prireikus iškirpti vaizde esantį objektą ir daug kitų vaizdų tvarkymui reikalingų funkcijų. R. Mozūraitė mokymuose ne tik

išsamiai supažindino su vaizdų apdorojimui skirtų programų pagrindinėmis funkcijomis, bet perteikė ir daug naudingos praktinės informacijos, aktualios būtent kultūros paveldo specialistams, kadangi ji turi darbo patirties LDM, kur keletą metų ruošė skaitmeninius vaizdus saugojimui.

Iš viso surengti 7 dviejų dienų mokymai. Jie vyko Lietuvos dailės muziejuje (Didžioji g. 4, Vilnius).

Mokymų „Skaitmeninių vaizdų parengimas saugojimui ir sklaidai“ akimirkos.
S. Stankevičiaus nuotraukos

Mokymai „Muziejininkų mokymai dirbti su LIMIS“

Šiuose mokymuose LM ISC LIMIS vedėja Danutė Mukienė muziejininkus supažindino su Lietuvos integralios muziejų informacinės sistemos (LIMIS) tikslais, jos sukūrimo teisiniais dokumentais, teisės aktais, privalomais dirbant su LIMIS, pristatė LIMIS valdytoją ir tvarkytoją, asmenis, administruojančius LIMIS ir tuos, kurie rūpinasi duomenų sauga, paaiškino apie LIMIS serverinę ir jos veikimą, supažindino su skaitmeninimo prioritetais, pagrindiniais skaitmeninimo veiklų principais, LIMIS vystymo perspektyvomis, skaitmeninimo kompetencijos centrų, veikiančių Lietuvos dailės muziejuje, Lietuvos jūrų muziejuje, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, Šiaulių „Aušros“ muziejuje, teikiamomis paslaugomis ir jų užsakymo tvarka, atsakė į LIMIS naudotojams kylančius klausimus. Muziejininkų dažniausi klausimai šie: ar muziejų pateikti duomenys apie eksponatus yra saugiai saugomi; ar yra galimybė su LIMIS dirbti ne tik muziejuje, bet ir ekspedicijoje, komandiruotėje ar namuose; ar visais atvejais svarbu viešinti informaciją apie eksponatus; kodėl svarbu viešinti tai, kas saugoma muziejuje; ar visa informacija apie eksponatus viešinama LIMIS viešojoje prieigoje www.limis.lt; kaip vykdyti skaitmeninimo veiklas, jei muziejuose trūksta kompetentingų darbuotojų ir skaitmeninimo įrangos; ar skaitmeninimo centruose teikiamos paslaugos muziejams yra mokamos ir nemažai kitų. Pateikiant atsakymus į klausimus, tarp muziejininkų ir lektorių dažnai kildavo diskusija, kurioje muziejininkai pasakodavo apie savo darbo patirtį skaitmeninant eksponatus, problemas bei skaudulius, susijusius su techninės įrangos ir žmogiškųjų išteklių trūkumu. Visgi džiugu, kad nepaisant sunkumų, muziejininkai supranta skaitmeninimo aktualumą ir informacijos viešinimo būtinybę.

LM ISC LIMIS vedėjos pavaduotojas ir duomenų saugos įgaliotinis Donatas Snarskis mokymuose apžvelgė teisės aktus ir dokumentus, reglamentuojančius elektroninės informacijos saugą, pristatė LIMIS saugaus duomenų tvarkymo principus, supažindino su

LIMIS valdytojo (LDM), LIMIS tvarkytojų ir LIMIS naudotojų pagrindinėmis funkcijomis ir atsakomybe elektroninės informacijos saugos srityje, suteikė patarimų ir rekomendacijų. Atsižvelgdamas į muziejininkų poreikį žinoti, kad į LIMIS pateikiami duomenys yra saugūs, lektorius pateikė išsamią informaciją, kokių priemonių yra imamasi, kad būtų užtikrintas LIMIS saugumas. Štai kelios jų: LIMIS serverinėje 10 min. periodiškumu daromos LIMIS duomenų kopijos; papildomai vieną kartą per savaitę daromos visų LIMIS posistemių duomenų kopijos ir įrašomos į magnetines juostas, kurios saugomos LDM specialioje patalpoje; vieną kartą per mėnesį daromos LIMIS duomenų kopijos ir įrašomos į magnetines juostas, kurios išvežamos saugoti į kitą miestą; LDM yra įrengta LIMIS rezervinė serverinė, kurioje dubliuojami LIMIS serverinės duomenys; kasmet yra perkamos paslaugos, užtikrinančios LIMIS serverinės veikimą. Pranešimo pabaigoje D. Snarskis akcentavo, kad kiekvienas LIMIS naudotojas yra informacinės sistemos grandis, todėl visiems labai svarbu laikytis saugumo reikalavimų, būti budriems ir reaguoti į kibernetinius incidentus bei apie juos informuoti LIMIS valdytoją.

Su LIMIS struktūra ir bendraisiais darbo su sistema principais muziejininkus supažindino LM ISC LIMIS Metodinio skyriaus vedėja Dalia Sirgedaitė. Pristatant sistemą didelis dėmesys buvo skiriamas ne tik teorinėms žinioms, bet ir praktiniams užsiėmimams. Mokymų dalyviai LIMIS testinėje aplinkoje mokėsi aprašyti eksponatus ir komplektus, ieškoti įvestų eksponatų aprašų, redaguoti eksponatų aprašus, įkelti skaitmenines bylas, atspausdinti eksponato aprašą, suformuoti eksponatų sąrašą ir jį išsaugoti arba atspausdinti, susipažino su sistemoje naudojamais klasifikatoriais ir išmoko juos tvarkyti. Muziejininkai taip pat susipažino su galimybe naudojantis LIMIS vykdyti kompiuterizuotą eksponatų apskaitą: išmoko suformuoti apskaitos aktus, eksponatų pirminės apskaitos ir inventorines knygas, aktų registracijos knygas, įvairias ataskaitas (metinę, eksponatų įvertinimo ir kt.) bei atlikti kitas funkcijas. LIMIS suteikia galimybę ne tik įvesti duomenis apie muziejuose

saugomus objektus, vykdyti kompiuterizuotą rinkinių apskaitą, bet ir viešinti informaciją apie muziejuose saugomą kultūros paveldą Lietuvos muziejų kolekcijų portale www.limis.lt. Užsiėmimuose buvo paaiškinta bei praktinių užduočių metu išbandyta, kaip paviešinti eksponatų aprašus su vaizdais ir be vaizdų. Šiuose mokymuose buvo suteikta nemažai praktinių patarimų, kaip dirbti su sistema, paaiškinta, kodėl svarbu pateikti kuo tikslesnę informaciją apie eksponatus, kur kreiptis kilus klausimų ir pan.

Dirbti su LIMIS pakanka bazinių kompiuterinio raštingumo žinių, tačiau dalis muziejininkų į mokymus atvykdavo manydami, kad dirbti su LIMIS reikalingos gerokai aukštesnės nei vidutinės kompiuterinio raštingumo žinios. Dviejų dienų intensyviuose mokymuose pažintis su sistema ir juose įgyta praktinė patirtis dažniausiai tokią nuomonę pakeisdavo. Taip pat dalis muziejininkų būdavo nusiteikę, kad sistema ne palengvins, bet apsunkins jų darbą, tačiau mokymuose daugelis įsitikino, kad kaip tik atvirkščiai. Kai suformuodavo apskaitos aktą, o mokymų pabaigoje sugeneruodavo eksponatų pirminės apskaitos ir inventorinę knygą ne vienas pripažindavo, kad dirbti su LIMIS yra naudinga ir efektyvu. Aišku, šiam darbui reikia atsakingai pasiruošti, objektyviai įvertinti muziejininkų kompetencijas, techninę bazę. Ypač svarbu muziejuose parengti atitinkamas dokumentus ir tvarkas, reglamentuojančias duomenų apie eksponatus pateikimą ir rinkinių apskaitą naudojant LIMIS.

Iš viso surengta 16 dviejų dienų mokymų. Jie vyko Lietuvos dailės muziejuje (Didžioji g. 4, Vilnius) ir LDM padalinyje Palangos gintaro muziejuje (Vytauto g. 17, Palanga).

Mokymai „Rinkinių apskaita naudojant LIMIS“

Mokymuose „Rinkinių apskaita naudojant LIMIS“ buvo pristatyta Lietuvos jūrų muziejaus, Šiaulių „Aušros“ muziejaus ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus patirtis dirbant su kompiuterizuota rinkinių apskaita naudojant LIMIS. Šie muziejai yra vieni pirmųjų pradėję teikti duomenis apie eksponatus į LIMS, o 2014–2016 m.

pirmieji perėjo nuo rašytinės prie kompiuterizuotos rinkinių apskaitos. Svarbu paminėti ir tai, kad kolegoms iš šių muziejų labai aktyviai įsijungė į sistemos tobulinimo darbus. Siekdami, kad naujai diegiami funkcionalumai kuo tiksliau veiktų, jie geranoriškai ir kantriai LM ISC LIMIS darbuotojams bei sistemos kūrėjams aiškino muziejinės veiklos organizavimo principus, rinkinių valdymo ir apskaitos taisykles. Vertindami jų žinias ir nuveiktus darbus, LM ISC LIMIS darbuotojai kolegoms iš šių muziejų pakvietė pasidalinti darbo su LIMIS patirtimi bei ją pristatyti kolegoms iš kitų muziejų. Iš įvairių muziejų susirinkusiems fondų saugotojams ir už eksponatų apskaitą atsakingiems darbuotojams mokymus vedė Lietuvos jūrų muziejaus direktoriaus pavaduotoja-vyr. fondų saugotoja Rūta Mažeikienė, Šiaulių „Aušros“ muziejuje veikiančio Šiaulių regiono muziejinių vertybių skaitmeninimo centro vedėja Vilija Ulinskytė-Balziienė, Vytauto Didžiojo karo muziejaus Rinkinių apskaitos ir saugojimo skyriaus vedėja Gerarda Dručkovienė. Šios temos mokymai buvo surengti, viena vertus, siekiant paskatinti kuo daugiau muziejų pradėti vykdyti kompiuterizuotą eksponatų apskaitą naudojant LIMIS, kita vertus, norint, pristatyti parengiamuosius darbus, kuriuos muziejams reikės nuveikti ir iššūkius, su kuriais teks susidurti ir kaip juos įveikti. Lektorės paaiškino priežastis, kurios paskatino pradėti dirbti su LIMIS ir vykdyti kompiuterizuotą rinkinių apskaitą, pristatė būtinus atlikti parengiamuosius darbus, supažindino su pagrindiniais darbo organizavimo ir veiklos principais, aptarė, kaip sprendžiami iškilę nesklandumai, apžvelgė darbo su LIMIS privatumus ir trūkumus. Muziejininės, remiantis mokymuose aptartomis temomis, parengė išsamias publikacijas, su kuriomis galima susipažinti šiame leidinyje.

Iš viso surengti 6 vienos dienos mokymai. Jie vyko Lietuvos jūrų muziejuje (Smiltynės g. 3, Klaipėda), Vytauto Didžiojo karo muziejuje (K. Donelaičio g. 64, Kaunas), Lietuvos dailės muziejuje (Didžioji g. 4, Vilnius), Fotografijos muziejuje (Vilniaus g. 140, Šiauliai).

Lektoriai mokymuose pristatė LM ISC LIMIS ankstesniais metais sukurtą nuotolinių mokymų sistemą www.limismokymai.lt.

Muziejinių eksponatų fotografavimas, skenavimas, LM ISC LIMIS teikiamos paslaugos

1 Pradėti mokytis 2 Spręsti testą 3 Rezultatas

LIMIS saugojimui ir sklaidai skirtų skaitmeninių bylų rekomendacijos ir apribojimai

1 Pradėti mokytis 2 Spręsti testą 3 Rezultatas

Rekomendacijos dėl įsigijamos įrangos ir programų

1 Pradėti mokytis 2 Spręsti testą 3 Rezultatas

Darbo su Adobe Photoshop pagrindai

1 Pradėti mokytis 2 Spręsti testą 3 Rezultatas

Mokymų sistema www.limismokymai.lt

Prie jos prisijungę asmenys gali naudotis elektroninėmis mokymų programomis apie kultūros paveldo objektų fotografavimą, vaizdų apdorojimą, darbą su LIMIS, autorių turtines teises, techninę ir programinę įrangą, skirtą muziejuose saugomiems objektams skaitmeninti. Mokymų programose pateikiama išsami tekstinė medžiaga, papildyta iliustracijomis ir vaizdo klipais. Medžiaga, atsižvelgiant į LIMIS patobulinimus, nuolat atnaujinama. Naudotis mokymų sistema www.limismokymai.lt rekomenduojama tiek neturintiems patirties skaitmeninimo veikloje, tiek ir norintiems prisiminti ar pagilinti anksčiau įgytas žinias.

Pasibaigus mokymams dalyviai turėjo atlikti individualią užduotį. Tą sėkmingai padariusiems buvo išduoti pažymėjimai. 2017 m. surengtuose mokymuose dalyvavo 167 asmenys, 2018 m. – 172. Nuo 2016 m. LM ISC LIMIS organizuojamais mokymais domisi ir kitų atminties institucijų darbuotojai. Džiugu, kad muziejininkų

patirtis naudinga kolegoms iš archyvų ir bibliotekų, todėl jie mielai laukiami, su jais dalijamasi žiniomis ir ketinama bendradarbiauti ateityje. Mokymuose „Skaitmeninių vaizdų parengimas saugojimui ir sklaidai“ dalyvavo Lietuvos ypatingojo archyvo ir Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos darbuotojai.